

Piotr Hajduga

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW PROCESU GLOBALIZACJI I INTEGRACJI REGIONALNEJ NA ZNACZENIE PAŃSTWA W GOSPODARCE¹

Streszczenie: Procesy zachodzące we współczesnym świecie charakteryzują się różnego rodzaju zmianami, które przybierają często charakter gwałtowny, a przy tym różnokierunkowy, co skutkuje znacznym wzrostem niepewności we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Szczególne nasilenie tych zjawisk występuje w gospodarce. Zjawiska te stanowią efekt współzależności równocześnie występujących procesów: rewolucji technologicznej opierającej się na technologiach informatycznych, kształtowania się gospodarki globalnej oraz zmiany paradygmatu rozwojowego związanego z przechodzeniem z gospodarki przemysłowej do gospodarki opartej na wiedzy. Szczególne znaczenie przypisuje się globalizacji. Istotnym zjawiskiem w tym procesie jest zmniejszanie się w gospodarce roli państwa z jednoczesnym wzrostem znaczenia regionów i miast.

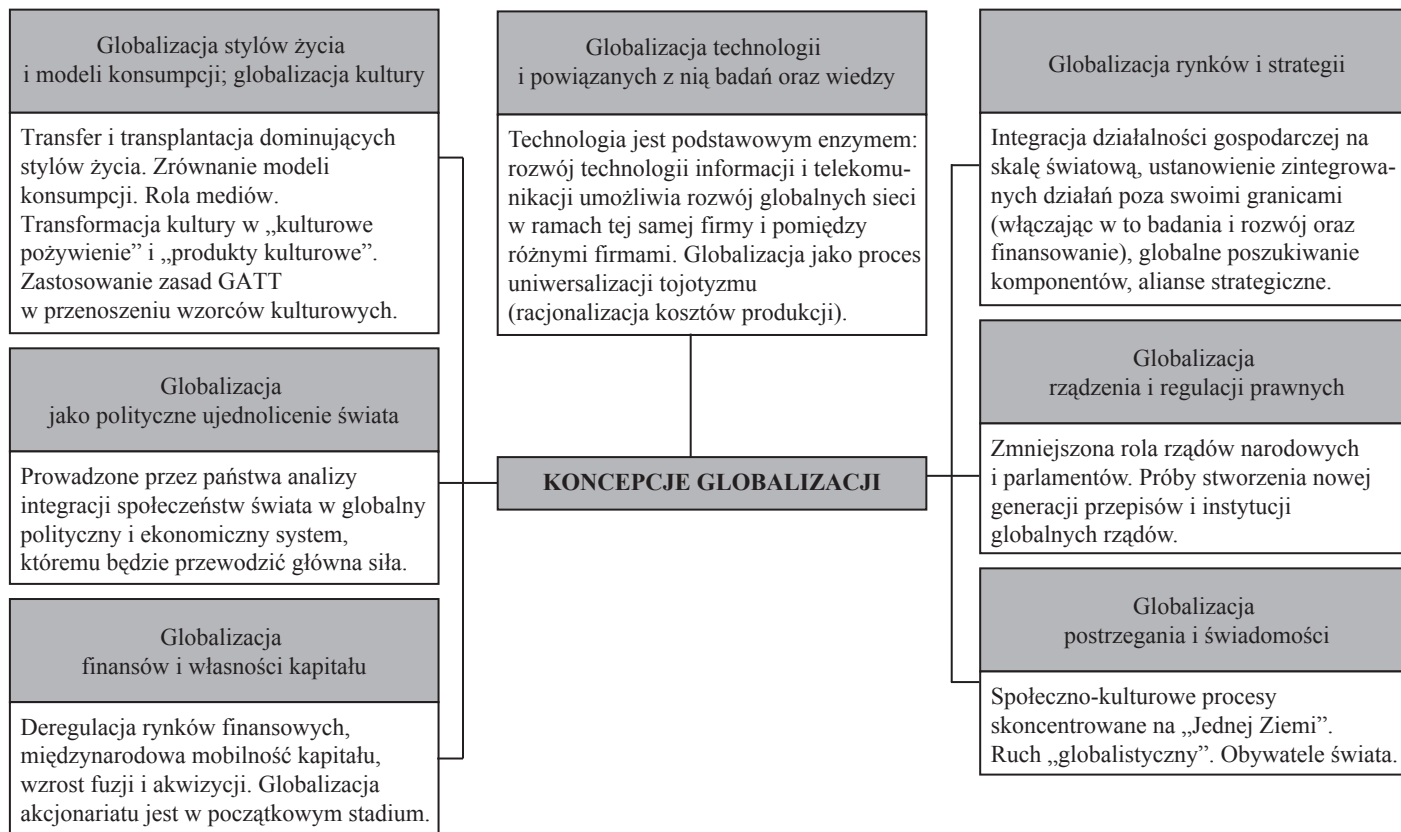
Słowa kluczowe: globalizacja, integracja regionalna, regionalizm.

„Globalizacja” w ciągu ostatnich lat należy do najczęściej używanych słów. Termin ten stosowany jest często zamiennie w odniesieniu do procesów czy zjawisk o charakterze ekonomicznym, społecznym, politycznym, technicznym, informacyjnym czy socjologicznym. Opisuje się globalizację gospodarki, rynków, procesów produkcyjnych, przedsiębiorstw, konkurencji, społeczeństwa, kultury itd. (por. rys. 1). Zdaniem wielu autorów globalizacja jest najbardziej fundamentalnym procesem zmian dokonujących się obecnie na świecie². Z. Bauman definiuje globalizację jako nieunikniony los świata, nieodwracalny proces, który dotyczy każdego z nas³. Globalizacja utożsamiana jest z powstaniem globalnego świata, globalnej gospodarki, globalnego podwórka czy wioski globalnej, a więc z efektami procesów reorganizacji krajowych systemów gospodarczych. Niektórzy ekonomiści uważają

¹ Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008-2010 jako projekt badawczy nr N N114 205834.

² A. Zorska, *Ku globalizacji? Przemiany w korporacjach transnarodowych i w gospodarce światowej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 7.

³ Z. Bauman, *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2000, s. 5.



Rys. 1. Koncepty globalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Granice konkurencji. Grupa Lizbońska*, Poltext, Warszawa 1996, s. 49.

globalizację za jeden z wielu etapów rozwoju firmy, a konkretnie za najbardziej zaawansowaną formę, jaką przybrać może proces umiędzynarodowienia (internacjonalizacji) działalności gospodarczej. Z kolei dla innych badaczy globalizacja to coś więcej. To nie tylko dalsza internacjonalizacja stosunków gospodarczych.

Globalizacja stanowi przesunięcie strukturalne w charakterze funkcjonowania kapitalizmu globalnego i nadaje stosunkom między krajami nowy jakościowo wymiar⁴. Globalizacja „oznacza również wzrost różnego rodzaju powiązań między różnymi podmiotami życia międzynarodowego oraz wzajemne, najczęściej asymetryczne oddziaływania we wszystkich sferach życia społeczeństwa, od umiędzynarodowienia rynków i kapitału po kulturę masową, migracje, finanse i zapewnienie pokoju”⁵. Niektórzy autorzy uważają, że źródłem zmian w społeczności międzynarodowej jest tzw. czwarty wymiar przestrzeni społecznej, który jest pozbawiony miejsca, granic i dystansów.

Na co dzień funkcjonuje jeszcze wiele innych interpretacji tego złożonego i wielopłaszczyznowego procesu. A. Giddens metaforycznie nazwał go „największym ruchem tektonicznym naszej ery, który wstrząsnął podstawami ogólnoświatowej społeczności i zmieni trajektorię jej rozwoju w przyszłości”⁶.

Wszechobecność tego terminu powoduje, że każdy posługujący się nim może nadać mu inną treść. Co istotne, globalizacja jest zarówno pojęciem teoretycznym, stosowanym w bardzo wielu dyscyplinach nauki, hasłem ideologicznym, jak i dynamicznym zjawiskiem społecznym, co znacznie utrudnia jednoznaczne jej zdefiniowanie.

Według Komisji Europejskiej, globalizacja to proces, w którym rynki i produkcja w różnych krajach stają się coraz bardziej współzależne w związku z dynamiką wymiany towarów i usług, przepływem kapitałów i technologii⁷.

A. McGrew zaproponował definicję globalizacji, która została zaakceptowana przez grupę lizbońską. Mianowicie pojęcie globalizacji utożsamiono z wielością powiązań i sprzężeń pomiędzy państwami, przedsiębiorstwami i społeczeństwami, które tworzą obecny system świata. Zachodzące pomiędzy nimi interakcje powodują, że wydarzenia, decyzje i działania podejmowane w danej części świata niosą ze sobą szereg konsekwencji dla pojedynczych ludzi, przedsiębiorstw lub ich grup w odległych częściach globu⁸.

W. Szymański w pracy zatytułowanej *Globalizacja. Wyzwania i zagrożenia* stwierdził, iż „globalizacja jest procesem niszczenia państwowych barier granicznych dla rynku. (...) Alokacja czynników produkcji, a przede wszystkim alokacja

⁴ *Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania*, red. B. Liberska, PWE, Warszawa 2002, s. 18-19.

⁵ A. Gwiazda, *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998, s. 9.

⁶ A. Giddens, *Anthony Giddens on Globalization*, „UNRISD News” 1997 no 15, s. 5.

⁷ Zob. *Annual Economic Report for 1997*, „European Economy” no 63, European Commission, Brussels.

⁸ Zob. *Granice konkurencji...*, wyd. cyt., s. 50; A. Zorska, wyd. cyt., s. 15; A. Giddens, wyd. cyt., s. 5.

wiedzy i kapitału ponad granicami, zmienia optimum kombinacji czynników produkcji i optimum opłacalnych miejsc rozprzestrzeniania produkcji i sprzedaży. Swobodny przepływ kapitału, informacji, czynników produkcji i towarów tworzy nowe podstawy różnicowania krajów i ludzi. (...) Nowe role uzyskują ponadnarodowe korporacje, które stają się głównymi beneficjentami i głównymi podmiotami globalizacji. Rządy tracą coraz bardziej możliwości suwerennej polityki, a transnarodowe korporacje stają się głównymi dysponentami pieniądza i popytu, od którego zależy władza i aktywność gospodarcza oraz zatrudnienie⁹.

Na wielowymiarowość i wieloaspektowość globalizacji zwraca uwagę D. Held, który pisze, że „globalizacja oznacza rozprzestrzenianie się oraz intensyfikację relacji społecznych, ekonomicznych i politycznych między poszczególnymi regionami i kontynentami. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, obejmującym wiele rozmaitych procesów o różnej skali czasowej”¹⁰.

Globalizacja jest też często określana jako narastająca integracja narodowych systemów gospodarczych (przez handel międzynarodowy i bezpośrednie inwestycje zagraniczne). Rynki i produkcja stają się w ten sposób coraz bardziej współzależne. Globalizacja oznacza więc proces coraz bliższego scalania gospodarki narodowej¹¹. Takie pojmowanie tego terminu wywołuje wiele zarówno pozytywnych, jak i negatywnych skutków ekonomicznych, społecznych, politycznych itd. Globalizacja oddziałuje na gospodarkę światową, a także narodowe systemy gospodarcze, wywierając wpływ na funkcjonujące w danych krajach systemy gospodarcze.

Procesy globalizacyjne tworzą nowe uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego i światowego, których nie można lekceważyć. Pojawiają się zagrożenia pozamilitarne, które kreowane są przez specyficzną infrastrukturę procesów globalizacji, m.in. Internet, obieg kapitału, „przepuszczalne” granice, dysproporcje rozwojowe i inne. Do dających się zidentyfikować zjawisk, generujących zagrożenia bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego w warunkach postępującej globalizacji, można zaliczyć m.in. łatwy dostęp do technologii produkcji broni masowego rażenia, rozwój transnarodowych grup przestępczych (terroryści, kartele narkotykowe i inne grupy przestępcze), groźbę załamania się cyberprzestrzeni światowych finansów, powiększanie się obszarów ubóstwa, zmiany w środowisku naturalnym¹².

Istotnym narzędziem sterowania środowiskiem międzynarodowym w warunkach globalizacji staje się siła w obszarze gospodarki i technologii. Rośnie równocześnie znaczenie pozawojkowych źródeł siły, a jej nośnikami w coraz większym stopniu są podmioty inne niż państwa. W związku z olbrzymimi przepływami pieniędzy

⁹ W. Szymański, *Globalizacja. Wyzwania i zagrożenia*, Difin, Warszawa 2002, s. 12-13.

¹⁰ M. Kowalska, *Globalizacja i demokracja – konflikt czy współokreślanie się?*, [w:] *Europejska myśl polityczna wobec procesów globalizacji*, red. J. Sobczak, R. Bacher, Łódź 2005, s. 81.

¹¹ A. Budnikowski, *Globalizacja a integracja*, Biblioteka Wiedzy Europejskiej, z. 18, SGH w Warszawie, Warszawa 2000, s. 7.

¹² T.T. Kaczmarek, *Zasady porządku w gospodarce rynkowej. Rola państwa*, Difin, Warszawa 2004, s. 129-130.

przez główne światowe centra finansowe i giełdy struktury potęgi gospodarczej budowane są w przestrzeni elektronicznej (cyberprzestrzeni), która może relatywnie łatwo zostać uszkodzona lub zniszczona¹³.

Pojęcie globalizacji związane jest z kolejnym terminem, a mianowicie z integracją regionalną, która przybiera postać mniej lub bardziej ścisłych i zinstytucjonalizowanych związków oraz charakteryzuje się wzajemnym przeplataniem współpracy gospodarczej¹⁴.

Istotą regionalizacji (integracji regionalnej) jest proces przeobrażania i dostosowywania struktury gospodarczej integrujących się elementów (np. grupy krajów) zachodzący wewnątrz każdego z nich, jak również tworzenie się między nimi trwałych, strukturalnych powiązań ekonomicznych w celu utworzenia jednolitego, nowego organizmu gospodarczego, wyróżniającego się w międzynarodowym otoczeniu gospodarczym i zajmującego w nim oraz w międzynarodowych stosunkach gospodarczych nowe miejsce¹⁵.

W literaturze światowej wyróżnić można wiele stanowisk na temat związków między globalizacją a regionalizmem, które łączą te zjawiska, jak też przeciwstawiają je sobie¹⁶. Regionalizm i globalizacja wzajemnie się wspierają w tym sensie, że regionalizm staje się często etapem w dochodzeniu do globalizacji. Wspieranie ma miejsce wtedy, gdy procesy regionalne przyczyniają się do wzmocnienia sił konkurencji wewnątrz ugrupowania i w stosunku do krajów trzecich. Regionalizm współczesny widziany jest przede wszystkim jako odpowiedź na globalizację, tak by lepiej dostosować się do niej i ograniczać negatywne skutki. Może on bowiem przez stymulowanie rynku i konkurencji w regionie wzmocnić siły mikroekonomiczne niezbędne do podołania wyzwaniom globalizacji.

Regionalizm i globalizacja są procesami przeciwstawnymi. Lekiem na zło globalizacji jest stworzenie na poziomie regionalnym wspólnych instytucji nadzorujących banki i rynki finansowe. Regionalizacja jest etapem prowadzącym do globalizacji, formą wzmocnienia sił wewnętrznych, by podołać wyzwaniom globalnej konkurencji, a zarazem formą ochrony przed negatywnymi zjawiskami globalizacji. Nie mniej ważne są funkcje integracji w zakresie obrony przed zagrożeniami globalizacji jako procesu szybko różnicującego i marginalizującego niektóre społeczeństwa. W przypadku integracji możemy liczyć na lepszą ochronę przed niestabilnością rynków finansowych i przed kryzysami walutowymi. Globalizacja w swej logice stawia na zwycięzców, a więc również na silniejsze regiony, co prowadzić musi do narastania różnicowań regionalnych¹⁷.

¹³ Tamże, s. 130.

¹⁴ Zob. R. Pałka, *Globalizacja i integracja regionalna a rola państwa*, <http://www.gazetainnowacje.pl/innowacje/18/strona12.htm> z dnia 04.10.2009.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ W. Szymański, wyd. cyt., s. 41-42, 128-131.

Dla analizy relacji między regionalizacją a globalizacją istotne są dwie hipotezy. Pierwsza z nich wiąże się z coraz powszechniejszym na świecie poglądem, że istniejący już obecnie stan zaawansowania procesu globalizacji przesądza, że żadne pojedyncze państwo (może z wyjątkiem USA) nie jest zdolne do skutecznego przeciwstawiania się uruchamianym przez ten proces mechanizmom. Druga hipoteza mówi, że w procesie globalizacji państwo traci znaczenie, bo jest zbyt małe dla wielkich spraw (globalnych) i zbyt duże dla spraw małych (demokracji lokalnej)¹⁸. Na podstawie powyższych hipotez można stwierdzić, iż pojedyncze państwo będzie miało coraz większe trudności z wprowadzeniem niezbędnych mechanizmów kontrolnych i regulacyjnych nad rynkiem globalnym, będzie za słabe, by przeciwstawić się wyobcowaniu gospodarczemu i interesowi wielkich przedsiębiorstw globalnych spod kontroli człowieka, oraz pojedyncze państwo będzie zbyt słabe, by chronić się przed siłą rynku kapitałowego i przedsiębiorstw globalnych¹⁹.

Cele globalizacji nie pokrywają się z celami integracji regionalnej. Procesy globalizacji gospodarki światowej kierują się głównie wymogami konkurencji i poszukiwaniem przez podmioty gospodarcze najkorzystniejszych form i lokalizacji działalności gospodarczej, a działania na rzecz regionalizmu podyktowane są w dużym stopniu potrzebami współpracy nie tylko gospodarczej, ale i politycznej oraz społecznej. Regionalna współpraca państw ma na celu łagodzenie różnic i sprzeczności między systemami gospodarczymi i działa na rzecz wyrównania ich szans rozwojowych.

Zdaniem G.W. Kołodki „granice globalizacji wyznaczone są przez granice efektywności i korzyści skali płynące z dalszego poszerzania rynków i pogłębiania stopnia ich integracji. Idealny globalny rynek to wiele rynków idealnie funkcjonujących, w pełnej harmonii ze sobą, w różnych miejscach globu, podobnie jak idealna demokracja to jej powszechne zapanowanie we wszystkich krajach”²⁰.

W epoce globalizacji zmieniła się rola państwa w kształtowaniu międzynarodowych stosunków gospodarczych. Wiele decyzji podejmowanych jest na szczeblu organizacji ponadnarodowych lub transnarodowych podmiotów gospodarczych, które na równi z państwami są liczącymi się uczestnikami procesu globalizacji, mającymi również wpływ na jego przebieg. Kraje o otwartej gospodarce muszą prowadzić politykę ekonomiczną z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań. W przypadku zapewnienia stabilizacji makroekonomicznej, niskiej inflacji, kontrolowanego deficytu budżetowego, równowagi bilansu płatniczego oraz polityki w zakresie stóp procentowych i kursu walutowego pole działania dla polityki gospodarczej zacieśniło

¹⁸ Zob. R. Pałka, wyd. cyt.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Zob. G.W. Kołodko, *Globalizacja a transformacja. Iluzje i rzeczywistość*, referat przedstawiony na sesji plenarnej Kongresu Ekonomistów Polskich, Warszawa, 25-26 stycznia 2001 r., <http://www.tiger.edu.pl/kołodko/kołodko/referaty/pl/Referat%20Kongres%20Ekonomistów%20Polskich%2025-26%20I%202001.pdf> z dnia 05.10.2009.

się. Zdrowe fundamenty makroekonomiczne są jednym z czynników wpływających na decyzje inwestorów zagranicznych i kształtują kierunki przepływu kapitału²¹.

Oceniając wpływ procesu globalizacji i integracji regionalnej na znaczenie państwa w gospodarce, należy stwierdzić, iż globalizacja i regionalizm już z samej swojej istoty powodują, że znaczenie państwa ulega zmianie. Postęp w komputeryzacji, łączności i metodach zarządzania spowodował szybką i masową wymianę informacji²². W rezultacie tego dochodzi do powstania cyberprzestrzeni, którą trudno kontrolować. Tego rodzaju procesy wywierają wpływ na wiele sfer życia zarówno ekonomicznego, jak i społecznego. Nieuchwytność przepływu informacji czy kapitału, z jaką mamy do czynienia w dobie globalizacji, modyfikuje niewątpliwie rolę państwa w gospodarce.

Efektom procesu globalizacji, a zwłaszcza szybkości obiegu różnych czynników, poczynając od środków finansowych, a kończąc na wartościach i wzorcach kulturowych, jest albo osłabienie, albo wzmocnienie znaczenia państwa w rozmaitych dziedzinach. Zdaniem wielu badaczy najbardziej odczuwalne może być zmniejszenie siły oddziaływania państwa na procesy gospodarcze zachodzące na jego terytorium. Znajduje ono bowiem bezpośrednie odzwierciedlenie w sytuacji ekonomicznej danego kraju wskutek spadku wpływu na procesy zachodzące w gospodarce narodowej. Skutkiem tego zjawiska może być z kolei wystąpienie większej niepewności w przebiegu procesów gospodarczych²³.

Proces globalizacji sprawia, iż konkurencja rynkowa staje się coraz bardziej konkurencją oligopolistyczną, na rynku dominuje bowiem niewielka liczba stosunkowo dużych podmiotów (korporacje transnarodowych), które łącząc się i rosnąc w siłę ekonomiczną, tworzą coraz większe organizmy gospodarcze²⁴. Umocnienie się transnarodowych podmiotów gospodarczych jest skorelowane z osłabieniem państw narodowych.

Należy także zwrócić uwagę na występowanie powiązań między korporacjami transnarodowymi a państwem, które podejmuje działania o charakterze protekcyjnym i promocyjnym w stosunku do korporacji wywodzących się z poszczególnych krajów wysoko rozwiniętych. Dotyczy to zarówno polityki zagranicznej, jak i wewnętrznej polityki gospodarczej²⁵.

²¹ *Globalizacja. Mechanizmy...*, wyd. cyt., s. 34.

²² Zob. J. Brózda, *Wpływ Internetu na zmiany procesów gospodarczych i społecznych*, <http://mi-kro.univ.szczecin.pl/bp/pdf/5/16.pdf> z dnia 06.10.2009.

²³ Tamże.

²⁴ R. Żelazny, *Wpływ działalności korporacji transnarodowych na możliwość prowadzenia narodowej polityki gospodarczej w dobie globalizacji – wybrane problemy*, [w:] *Dokonania współczesnej myśli ekonomicznej – teorie ekonomiczne a polityka gospodarcza państw*, red. U. Zagóra-Jonszta, Katowice 2001, s. 139.

²⁵ A. Müller, *Struktura gospodarki światowej we wstępnej fazie globalizacji*, [w:] *Globalna gospodarka – lokalne społeczeństwa. Świat na progu XXI wieku*, red. J. Osiński, Warszawa 2001, s. 16.

Pojawienie się nowych uczestników na rynku globalnym, jakimi są korporacje transnarodowe, zmienia pozycję państwa. Dotychczas to kraje były w zasadzie jedynymi podmiotami, które mogły w pewnym zakresie decydować o procesach zachodzących na rynku światowym. Tymczasem korporacje, mające ekonomiczny potencjał często równy potencjałowi pojedynczych państw, a niekiedy nawet większy, dysponują znaczną siłą oddziaływania na tym polu. Dlatego też kraje słabiej rozwinięte, aby włączyć się do procesu globalizacji, dążą do członkostwa w różnego rodzaju ugrupowaniach integracyjnych, gdyż bycie uczestnikiem tego rodzaju organizacji pozwala wpływać, przynajmniej w pewnym zakresie, na procesy, i to nie tylko ekonomiczne, z których skutkami i tak mają styczność. Z takiego ujęcia wynika, iż globalizacja ukierunkowuje działalność państwa na tworzenie sprzyjających warunków do międzynarodowej ekspansji gospodarczej na szczeblu gospodarki zarówno krajowej, jak i światowej. Na tej drugiej płaszczyźnie następuje zmiana działania państw, również w zakresie regionalnej integracji gospodarczej²⁶, której celem jest nie tyle obrona przed skutkami globalizacji, ile ułatwienie wprowadzenia pewnych dostosowań, które nie mogą być zrealizowane samodzielnie przez poszczególne państwa²⁷. Można zatem stwierdzić, iż u podstaw integracji leżą nie tylko procesy ekonomiczne, jakie wywołuje globalizacja, ale także wiele kwestii o charakterze pozaekonomicznym.

Należy również podkreślić, iż w dobie globalizacji ingerencja państwa w tok społecznego procesu gospodarczego nie powinna być kwestionowana. Wynika to nie tylko z zawodności mechanizmu rynkowego, ale także z faktu, iż „większość krajów charakteryzuje się gospodarką mieszaną, znajdującą się pośrodku dwóch krańcowych przypadków, tj. pomiędzy gospodarką wolnorynkową a gospodarką nakazową, w której rynek nie istnieje”²⁸. W tym przypadku to zadaniem państwa jest dokonanie wyboru kierunków rozwoju gospodarki. Dotyczy to zwłaszcza kwestii aktywności państwa w specjalizacji eksportowej²⁹.

Jak dotąd, proces globalizacji nie kieruje się określonym porządkiem gospodarczym. Przebieg tego zjawiska ma charakter żywiołowy w skali zarówno globalnej, jak i określonego kraju. W dzisiejszych czasach trudno jest zaobserwować jakikolwiek precyzyjnie wyznaczony kierunek lub stan, do którego ma on dążyć. Są to zmiany dynamiczne, w których ścierają się ewidentne sprzeczności, wywołujące

²⁶ Zob. K. Nizioł, *Globalizacja jako proces determinujący zmianę znaczenia państwa*, http://www.lex.com.pl/czasopisma/znsr/art01_nr17.pdf z dnia 07.10.2009.

²⁷ *Korporacje międzynarodowe w Polsce. Wyzwania w dobie globalizacji i regionalizacji*, red. A. Zorska, Difin, Warszawa 2002, s. 26.

²⁸ M. Mazur, *Czy doktryna monetaryzmu może się sprawdzić w warunkach globalizacji?*, [w:] *Dokonania współczesnej myśli ekonomicznej – teorie ekonomiczne a polityka gospodarcza państw*, red. U. Zagóra-Jonszta, Katowice 2001, s. 108.

²⁹ M. Dobroczyński, *Międzynarodowe otwarcie gospodarcze: państwo, społeczeństwo, przedsiębiorstwo*, [w:] *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa i gospodarki*, red. J. Rymarczyk, W. Michalezyk, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 930, AE, Wrocław 2002, s. 144.

ostre konflikty społeczne, deformujące międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityczne. Bogate kraje osiągają coraz większe korzyści, a kraje biedne są spychane na peryferie. W obecnej fazie rozwoju procesu globalizacji brak jest adekwatnych narzędzi pozwalających na obiektywną ocenę³⁰.

Literatura

- Annual Economic Report for 1997*, „European Economy” no 63, European Commission, Brussels.
- Bauman Z., *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika?*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2000.
- Brózda J., *Wpływ Internetu na zmiany procesów gospodarczych i społecznych*, <http://mikro.univ.szczecin.pl/bp/pdf/5/16.pdf> z dnia 06.10.2009.
- Budnikowski A., *Globalizacja a integracja*, Biblioteka Wiedzy Europejskiej, z. 18, SGH w Warszawie, Warszawa 2000.
- Dobroczyński M., *Międzynarodowe otwarcie gospodarcze: państwo, społeczeństwo, przedsiębiorstwo*, [w:] *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa i gospodarki*, red. J. Rymarczyk, W. Michałczyk, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 930, AE, Wrocław 2002.
- Giddens A., *Anthony Giddens on globalization*, „UNRISD News” 1997 no 15.
- Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania*, red. B. Liberska, PWE, Warszawa 2002.
- Granice konkurencji*, Grupa Lizbońska, Poltext, Warszawa 1996.
- Gwiazda A., *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998.
- Kaczmarek T.T., *Zasady porządku w gospodarce rynkowej. Rola państwa*, Difin, Warszawa 2004.
- Kołodko G.W., *Globalizacja a transformacja. Iluzje i rzeczywistość*, referat przedstawiony na sesji plenarnej Kongresu Ekonomistów Polskich, Warszawa, 25-26 stycznia 2001 r., <http://www.tiger.edu.pl/kolodko/kolodko/referaty/pl/Referat%20Kongres%20Ekonomistow%20Polskich%2025-26%201%202001.pdf> z dnia 05.10.2009.
- Korporacje międzynarodowe w Polsce. Wyzwania w dobie globalizacji i regionalizacji*, red. A. Zorska, Difin, Warszawa 2002.
- Kowalska M., *Globalizacja i demokracja – konflikt czy współokreślanie się?*, [w:] *Europejska myśl polityczna wobec procesów globalizacji*, red. J. Sobczak, R. Bacher, Łódź 2005.
- Mazur M., *Czy doktryna monetaryzmu może się sprawdzić w warunkach globalizacji?*, [w:] *Dokonywanie współczesnej myśli ekonomicznej – teorie ekonomiczne a polityka gospodarcza państw*, red. U. Zagóra-Jonszta, Katowice 2001.
- Müller A., *Struktura gospodarki światowej we wstępnej fazie globalizacji*, [w:] *Globalna gospodarka – lokalne społeczeństwa. Świat na progu XXI wieku*, red. J. Osieński, Warszawa 2001.
- Nizioł K., *Globalizacja jako proces determinujący zmianę znaczenia państwa*, http://www.lex.com.pl/czasopisma/znsurp/art01_nr17.pdf z dnia 07.10.2009.
- Pałka R., *Globalizacja a integracja regionalna a rola państwa*, <http://www.gazetainnowacje.pl/innovacje/18/strona12.htm> z dnia 04.10.2009.
- Szymański W., *Globalizacja. Wyzwania i zagrożenia*, Difin, Warszawa 2002.
- Zorska A., *Ku globalizacji? Przemiany w korporacjach transnarodowych i w gospodarce światowej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- Żelazny R., *Wpływ działalności korporacji transnarodowych na możliwość prowadzenia narodowej polityki gospodarczej w dobie globalizacji – wybrane problemy*, [w:] *Dokonywanie współczesnej myśli ekonomicznej – teorie ekonomiczne a polityka gospodarcza państw*, red. U. Zagóra-Jonszta, Katowice 2001.

³⁰ T.T. Kaczmarek, wyd. cyt., s. 143.

THE INFLUENCE OF PROCESS OF GLOBALIZATION AND REGIONAL INTEGRATION ON THE MEANING OF THE STATE IN ECONOMY

Summary: Globalization processes redefine the role played by countries, that apart from managing their traditional tasks, should also be aware of the necessity of fulfilling new ones. One of them is a struggle for decreasing the disproportions among particular countries, nations and social groups. Another new task is defining long-term actions in addition to the country and its economy, as well as short-term ones when it comes to market.

In this paper, the influence of process of globalization and regional integration on meaning of the state in the economy has been discussed. It draws our attention to the fact, that not all influences are desirable and unavoidable and reminds that there already exist verified instruments that can help us reduce some undesirable effects of globalization.